

Umiem uczyć się – II

**Dwuletni Innowacyjny Program
Edukacji Wczesnoszkolnej
dla klas II-III szkoły podstawowej**

Dwuletni Innowacyjny Program Nauczania „Umiem uczyć się – II” został opracowany przez Radę Programową w oparciu o trzyletni Innowacyjny Program Nauczania „Umiem uczyć się – II” w ramach projektu „Uwaga! Sposób na sukces”.

Zespół autorski

Adriana Łasińska
Agnieszka Czerkas-Polit
Monika Dąbkowska
Aldona Domeradzka
Zuzanna Kordzińska

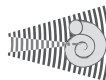
Realizator projektu

Young Digital Planet SA
80-298 Gdańsk, ul. Słowackiego 175
Instytut Fizjologii i Patologii Słuchu
01-943 Warszawa, ul. Zgrupowania AK Kampinos 1

Druk publikacji sfinansowano ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego – Program Operacyjny Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.4. Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Spis treści

III Uchwała Rady Programowej dotycząca wykorzystania innowacji.....	5
Wstęp.....	7
Założenia teoretyczne programu.....	9
Dlaczego Tomatis?.....	9
Słyszenie a słuchanie.....	9
Dlaczego Gardner?.....	12
Przeznaczenie programu.....	14
Obudowa dydaktyczna programu i organizacja środowiska uczenia się.....	15
Współpraca rodziców, nauczycieli i terapeutów.....	19
Cele kształcenia.....	20
Cele ogólne edukacji wczesnoszkolnej.....	20
Treści kształcenia w klasach II-III.....	23
Oczekiwane efekty.....	30
Sprawdzanie osiągnięć.....	31
Wybór literatury.....	32
Autorzy programu.....	33

III Uchwała Rady Programowej dotycząca wykorzystania innowacji

Zgodnie z założeniami realizowanego przez Young Digital Planet SA projektu „Uwaga! Sposób na sukces”, Dwuletni Innowacyjny Program Edukacji Wczesnoszkolnej „Umiem uczyć się – II” może być wykorzystany jako własny przez szkoły i placówki, będące beneficjentami Projektu.

Innowacyjność programu polega na położeniu szczególnego nacisku na stymulację percepcji słuchowej oraz uwagi słuchowej z uwzględnieniem Teorii Inteligencji Wielorakich Howarda Gardnera oraz w stosowaniu innowacyjnych metod nauczania.

**Życzymy Państwu, aby sukces edukacyjny uczniów
stał się podstawą ich sukcesu życiowego.**

Pozostajemy do Państwa dyspozycji.

Rada Programowa

Wstęp

Proponowany Państwu Dwuletni Innowacyjny Program Nauczania „Umiem uczyć się – II” przewiduje pracę z uczniem, którego potencjał został rozpoznany w pierwszym roku nauki. Był to czas, który pozwolił wskazać te obszary rozwoju ucznia jakie należy poddać stymulacji. Znacze już Państwo silne strony swoich uczniów, które mogą stać się w naszych wspólnych działaniach platformą wzrostu edukacyjnego. Praca z uczniem w proponowanym programie będzie osadzona na dwóch filarach:

- 1. Dostosowanie aktywności dziecka do poszczególnych inteligencji zgodnie z Teorią H. Gardnera.**
- 2. Uwzględnienie w pracy metodyki stymulującej percepcję oraz uwagę słuchową.**

Ponadto szkołom realizującym Dwuletni Innowacyjny Program Nauczania Realizator Projektu zapewnia:

- 1. Pomoc merytoryczną i metodyczną opartą na technologii informacyjnej.**
Do dyspozycji nauczycieli uczestniczących w Projekcie będzie portal www.ydp.com.pl/uwaga, na którym będzie można wymienić doświadczenia, otrzymać gotowe scenariusze zajęć, poradę eksperta.
- 2. Bezpłatne szkolenia z zakresu logorytmiki oraz terapii metodą Tomatisa.**
Nauczyciele biorący udział w Projekcie zostaną zaproszeni na szkolenie dotyczące logorytmiki oraz terapii metodą Tomatisa. Jesteśmy przekonani, że szkolenia pozwolą Państwu rozwinąć swój warsztat zawodowy, poszerzyć wiedzę merytoryczną oraz nabyć zupełnie nowe umiejętności pracy z grupą. Na szkoleniu dotyczącym innowacyjnego programu nauczania, zostaną dokładnie omówione zasady jego realizacji.
- 3. Wyposażenie nauczycieli w umiejętności diagnostyczne w zakresie kompetencji kluczowych oraz uwagi słuchowej.**
Nauczyciele zostaną przygotowani podczas szkoleń do przeprowadzenia samodzielnej, profesjonalnej diagnozy w obszarze: kompetencji kluczowych oraz uwagi słuchowej. Zostaną także wyposażeni w narzędzie pozwalające im co roku sprawdzać poziom rozwoju poszczególnych kompetencji kluczowych uczniów. Wyniki pomiaru pozwolą w usystematyzowany sposób dokonać opisu postępów każdego dziecka oraz grupy. To z kolei pozwoli trafnie dobrać metody pracy z każdym uczniem, także tym o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Dwuletni Innowacyjny Program Nauczania „Umiem uczyć się – II” charakteryzuje się następującymi cechami:

- 1. Wspieranie w nabyciu umiejętności uczenia się, m. in.:**
 - a. uwagi – koncentracja utrzymanie uwagi, uwaga słuchowa
 - b. myślenia – logiczne, przyczynowo-skutkowe, abstrakcyjne
- 2. Indywidualizacja:**
 - a. pod kątem potrzeb i trudności, jakie przejawia dziecko
 - b. pod kątem zainteresowań
 - c. pod kątem doboru metod i form pracy
- 3. Rozwijanie twórczości i aktywności:**
 - a. między innymi poprzez dodatkowe zajęcia z logorytmiki
 - b. uczniów między sobą
 - c. nauczyciela, terapeuty, rodziców lub opiekunów dziecka oraz samego dziecka
- 4. Współdziałanie i współpraca:**
 - a. uczniów między sobą,
 - b. nauczyciela, terapeuty, rodziców lub opiekunów dziecka oraz samego dziecka.

Motywacją do napisania programu, który zakłada wszechstronność i różnorodność działań edukacyjnych, są kompetencje kluczowe:

- rozumienie się w języku ojczystym
- rozumienie się w językach obcych
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne
- kompetencje informatyczne
- umiejętność uczenia się
- kompetencje społeczne i obywatelskie
- inicjatywność i przedsiębiorczość
- świadomość i ekspresja kulturalna

W programie szczególnie obserwować i rozwijać będziemy cztery z nich: umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne, kompetencje językowe, kompetencje muzyczne.

Szkołom realizującym program proponujemy materiały dydaktyczne, wskażemy metody pracy, dzięki czemu umiejętności ucznia w zakresie wspomnianych czterech kompetencji będą mogły intensywnie rozwijać się. Uczniowie II klasy obok realizacji innowacyjnego programu nauczania będą uczestniczyli w zajęciach logorytmiki. Natomiast uczniowie III klasy, po wcześniejszej diagnozie, będą brać udział w terapii metoda Tomatisa, o ile wskaże na to wynik testu uwagi słuchowej.

Przedstawione założenia Dwuletniego Innowacyjnego Programu Edukacji Wczesnoszkolnej wzmocnione zostały o dwa ważne dla edukacji odkrycia. Podstawowym są badania i praktyka Alfreda Tomatisa, wskazujące, że zaburzenia uwagi słuchowej, występujące znacznie częściej niż mogłoby się wydawać, znacząco wpływają na pojawianie się trudności szkolnych oraz zaburzeń emocjonalnych i społecznych u dzieci i młodzieży. Ponieważ odkrycie to w toku wielu lat i wielu badań zostało potwierdzone na całym świecie, postanowiliśmy połączyć działania edukacyjne z terapią audio-psycho-lingwistyczną.

Drugim niezwykle cennym odkryciem jest teoria inteligencji wielorakich Howarda Gardniera, negująca jednolite spojrzenie na inteligencję, a co za tym idzie na jednolite oddziaływanie szkoły, dotyczące wszystkich uczniów, bez względu na ich predyspozycje, profil uczenia się i profil inteligencji.

Głęboko wierzymy, że stymulacja uwagi słuchowej w połączeniu z zastosowaniem teorii Gardniera znakomicie przyczyni się do ograniczenia występowania trudności szkolnych, a tym samym zagwarantuje uczniom osiągnięcie sukcesu edukacyjnego. Niezwykle ważne w tym względzie będzie zaangażowanie nauczycieli, terapeutów i ściśle z nimi współpracujących rodziców. Ta jednolitość działań, nie tylko wychowawczych, może sprawić, że każdy z uczniów osiągnie prawdziwy SUKCES!

Założenia teoretyczne programu

Dlaczego Tomatis?

Na świecie funkcjonuje obecnie 250 placówek terapeutyczno-badawczych, wykorzystujących bądź zajmujących się metodą Tomatisa. Znalazła ona bowiem uznanie wielu ośrodków uniwersyteckich, zwróciła uwagę specjalistów takich dziedzin, jak logopedia, pedagogika specjalna i nauczanie początkowe, nauka języków obcych, psychologia i muzyka (Jaworska 1995, s. 8). Zainteresowanie tą metodą wynika ze wzrastającego zapotrzebowania na terapię, która pozwoliłaby na stworzenie właściwej bazy dla dalszych procesów rozwojowych dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, podstaw przyswajania przez nie nowych wiadomości i umiejętności.

Początkowo była to metoda usprawniania głosu śpiewaczego, stosowana w przypadkach niedokształcenia głosu lub jego zaniku, wynikającego z nadmiernej bądź nieprawidłowej jego eksploatacji. Wrosła ona z zainteresowania Alfreda Tomatisa (1920-2001), francuskiego otolaryngologa, związkami słuchu, głosu, mowy i języka. W latach 40-tych XX wieku A. Tomatis, jako lekarz, zajął się dwiema, dość rozbieżnymi, grupami pacjentów. Pierwszą z nich stanowili robotnicy fabryk amunicji z zawodowymi, pohałasowymi uszkodzeniami słuchu. Niejako dodatkowo uskarżali się oni na problemy z głosem. Grupa druga – śpiewacy operowi z dolegliwościami głosowymi – zwracała się do niego jako do otolaryngologa, ale także jednocześnie syna śpiewaka operowego, który z tej racji doskonale rozumiał ich problemy.

Badania słuchu, którym A. Tomatis ich poddał, wykazały u śpiewaków uszkodzenia słuchu, zbliżone do tych, które zanotował u robotników fabrycznych. U obu grup zbliżone nieprawidłowości w obrębie narządu słuchu i problemy słuchowe wynikały paradoksalnie z jednej przyczyny – długotrwałego przebywania w środowisku głośnym, co w konsekwencji powodowało niedosłuch. Niedosłuch ten uniemożliwiał właściwą kontrolę głosu – pacjent, nie mogąc wysłuchać dźwięków o określonej częstotliwości, nie był w stanie ich wytworzyć. Pozwoliło to A. Tomatisowi na stwierdzenie, iż człowiek śpiewa nie tyle krtańią, ile uchem (Tomatis 1995, s. 14).

Słyszenie a słuchanie

Badania, dotyczące zależności między funkcjonowaniem słuchu a jakością głosu, doprowadziły A. Tomatisa do istotnego dla założeń teoretycznych metody rozróżnienia dwóch procesów – słyszenia (jako procesu biernego, recepcji dźwięku) i słuchania, czyli uwagi słuchowej (umiejętności świadomego odbierania bodźców dźwiękowych, ich analizowania i opracowywania). Proces słyszenia zależny jest od budowy i funkcjonowania obwodowej części narządu słuchu. Podstawą właściwej jakości słuchania jest głównie prawidłowe funkcjonowanie ośrodkowego układu nerwowego, przede wszystkim ośrodkowych struktur układu słuchowego (choć wpływ mają na nią także budowa i funkcjonowanie obwodowego narządu słuchu). A. Tomatis stwierdzając, iż w umiejętności słuchania wyraża się chęć komunikowania się ze światem, podkreślał jej wagę dla funkcjonowania dziecka. Uwaga słuchowa jest umiejętnością, którą kształtujemy w ciągu całego naszego życia, a poprzez odpowiednio dobrany trening możemy wpływać na jej jakość. Jednocześnie może ona także ulegać zaburzeniom na skutek oddziaływania wielu czynników, którymi mogą być np.:

- **przeżycia traumatyczne i urazy emocjonalne, których doświadczyło dziecko (np. adopcja, wczesne oddzielenie od matki, hospitalizacja);**
- **nieprawidłowy przebieg ciąży i porodu;**
- **choroby, takie jak chociażby nawracające zapalenia ucha;**
- **opóźnienia rozwoju psychoruchowego;**
- **zaburzenia rozwoju mowy i języka.**

Konsekwencje zaburzeń uwagi słuchowej w zasadniczy sposób utrudniają mogą funkcjonowanie dziecka na wielu płaszczyznach, szczególnie dotkliwie wpływając na naukę szkolną na wszystkich jej etapach. Według A. Tomatisa dziecko z tymi problemami słyszy – jego obwodowy układ słuchowy prawidłowo funkcjonując zapewnia odpowiedni odbiór dźwięków. Niestety, przy właściwym przebiegu recepcji bodźców słuchowych nie dochodzi do ich prawidłowego wykorzystania i opracowania, a więc analizy i percepcji.

Konsekwencją mogą być:

- zaburzenia koncentracji uwagi – trudności ze skupianiem uwagi na materiale obojętnym uczuciowo, uwaga fragmentaryczna, nadmierna przerzutność i łatwość rozproszenia, brak umiejętności kierowania uwagi na rzeczy naprawdę istotne;
- problemy z odbiorem i opracowaniem bodźców dźwiękowych, głównie w postaci nadwrażliwości;
- trudności w zakresie percepcji i/lub ekspresji mowy. Dziecko z zaburzeniami uwagi słuchowej może błędnie wykonywać polecenia, szczególnie wielocłonowe bądź sformułowane z użyciem złożonych form gramatycznych, nawet przy ich wielokrotnym powtarzaniu. Myli słowa podobne brzmieniowo. Może także doświadczać problemów w nadawaniu komunikatów – wypowiedanie się w sposób monotony, pojawiające się czasami problemy w płynności, sprawiają, iż nie jest ono odbierane jako ciekawy rozmówca. Trudności w sytuacji rozmowy pogłębiać może często notowane w tej grupie ubóstwo słownika oraz nadmierne wykorzystywanie zasłyszanych stereotypowych wyrażań;
- trudności w czytaniu i pisananiu – np. niepełne rozumienie tekstu czytanego, brak płynności czytania, w piśmie zaś mylenie liter o podobnym kształcie i problemy w zapamiętywaniu ich kolejności, zaburzona grafia;
- nieprawidłowości w rozwoju motorycznym;
- zaburzenia orientacji w przestrzeni i w schemacie ciała;
- nadmierna męczliwość bądź nadaktywność, trudności w organizowaniu dnia codziennego;
- problemy w kontaktach społecznych – dzieci z zaburzoną uwagą słuchową to często dzieci nieśmiałe, wycofujące się z kontaktów, o niskiej samoocenie, nieodporne na stres i frustrację, przy tym drażliwe i niedojrzałe, o reakcjach nieadekwatnych do przyczyny;
- niska motywacja do nauki czy pracy.

Wymienione powyżej problemy możemy dostrzec u większości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Podłożem trudności, z jakimi borykają się na gruncie nauki szkolnej, kontaktów z rówieśnikami i dorosłymi, bywa bowiem często zaburzenie słuchania, warunkujące naszą umiejętność czerpania z bodźców słuchowych informacji o otaczającym świecie i właściwego reagowania na jego wyzwania. Uwaga, będąca w istocie aktywnością umysłu skierowaną – najczęściej w sposób świadomy – na określony obiekt, jest niezbędnym warunkiem dla skutecznego zdobywania wiedzy oraz uczenia się nowych umiejętności. To jeden z procesów poznawczych, który umożliwia nie tylko przypadkowe osvajanie rzeczywistości, ale i podejmowanie nauki w zorganizowanym systemie szkolnym, a w czasie późniejszym również radzenie sobie w życiu dorosłym ze zmieniającą się rzeczywistością, w podejmowaniu pracy, w aktywnym funkcjonowaniu w życiu społecznym.

Narząd słuchu pierwotnie w naszym rozwoju gatunkowym pełnił głównie rolę orientacyjno-obronną, funkcja słuchania ma charakter wtórny. W sytuacji, w której dziecko nie radzi sobie z analizą i syntezą bodźców dźwiękowych, świat dźwięków odbierany jest przez nie jako źródło zagrożenia, powodujące mobilizację mechanizmów obronnych przez organizm. Narząd słuchu nastawiony jest wówczas głównie na rejestrowanie dobiegających bodźców słuchowych i wyszukiwanie ich źródła. Nadmierne nakierowanie na rejestrację dźwięków powoduje rozkojarzenie i trudności w koncentracji, co skutecznie obniża zainteresowanie dziecka nauką, a często sprawia, iż jest ono pobudzone i nieznośne. Uniemożliwia to prawidłowy rozwój i kształtowanie wyższych funkcji, w tym uwagi słuchowej.

Sytuację tej grupy dzieci utrudniać może także notowana często lewouszna lateralizacja. Według A. Tomatisa prawidłową, fizjologiczną lateralizacją jest lateralizacja prawouszna. Umożliwia ona szybki przepływ bodźców werbalnych

z prawego ucha drogą skrzyżowaną do lewej półkuli, w której dla większości ludzi (96% osób praworęcznych i aż 73% leworęcznych) usytuowane są tzw. ośrodki mowy. Osoby prawouszne skupiają się przede wszystkim na treści wypowiedzi, co jest podstawą prawidłowego przebiegu komunikacji. Przy lateralizacji lewousznej bodźce trafiają do półkuli prawej, dla większości podległej, która opracowuje m.in. zabarwienie emocjonalne słyszanego tekstu. Skupienie uwagi w pierwszym rzędzie na zawartości emocjonalnej, a dopiero później na przekazywanych informacjach według A. Tomatisa może wpływać niekorzystnie na jakość komunikacji. Badacz odwołując się do powszechnie znanego zjawiska wpływu (najczęściej negatywnego) emocji na jakość głosu i mowy (np. nasilenie jękania lub zaburzenia głosu w stresującej sytuacji), stwierdzał, że lewouszność może predysponować do wystąpienia różnego rodzaju zaburzeń komunikacji.

Problemy w analizie i syntezie bodźców słuchowych powodują w zróżnicowanej w istocie grupie dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych podobne trudności – popełnianie pomyłek, pogłębiające się problemy w nauce i przyswajaniu nowych treści, brak umiejętności selekcji istotnych informacji, poczucie zagubienia, a wreszcie strach przed szkołą, obniżenie poczucia własnej wartości, brak wiary we własne siły.

Zastosowanie metody A. Tomatisa poprzedzone jest diagnozą, która opiera się na wywiadzie, teście uwagi słuchowej i lateralizacji słuchowej oraz testach dodatkowych (np. testy lateralizacji ręki, oka, nogi; testy psychologiczne). Przy stwierdzonych zaburzeniach uwagi słuchowej i/lub lateralizacji usznej jako środek zaradczy wykorzystuje się urządzenie, zwane „elektronicznym uchem”, dzięki któremu możliwe jest wzmacnianie natężenia tych częstotliwości dźwięków, których pacjent nie słyszy. Jako skutek zanotowano natychmiastową poprawę jakości głosu i towarzyszące temu równoczesne pojawienie się brakujących częstotliwości w głosie pacjenta, co potwierdzało zasadę, iż „powtarzana przez pewien czas akustyczna stymulacja prowadzi do trwałego przeobrażenia słuchu, a zatem i fonacji” (Tomatis 1987, za: Jaworska 1995, s. 7). Uzyskany efekt, potwierdzony przez francuską Akademię Nauk w 1957 roku, nazwano efektem Tomatisa. „Elektroniczne ucho” umożliwia również trening słuchowy, pozwalający na uzyskanie zasadniczej poprawy uwagi słuchowej, której zaburzenia wynikały z nieprawidłowego funkcjonowania określonych struktur słuchowych. Daje również szansę na wykształcenie prawidłowej prawousznej lateralizacji.

W terapii wykorzystuje się określone rodzaje muzyki, np. muzykę Mozarta lub chorały gregoriańskie. A. Tomatis (1991) uważał bowiem, iż ucho ludzkie jest pewnego rodzaju „dynamem”, dostarczającym energii naszemu mózgowi. Słuchanie określonego typu dźwięków działa pobudzająco na mózg, przygotowując go do innego rodzaju aktywności. Za dźwięki o szczególnie korzystnym wpływie na ludzki organizm uznał dźwięki zawierające w swoim widmie dużo składowych o **wysokiej częstotliwości**.

Zastosowanie metody audio-psycho-lingwistycznej jest bardzo szerokie – wykorzystuje się ją w terapii tak dzieci, jak i dorosłych. W przypadku dzieci daje ona widoczne rezultaty w pracy z uczniami z dysleksją oraz zaburzeniami mowy (jękanie, opóźniony rozwój mowy, dyslalia) i głosu (np. chrypki dziecięce, będące rezultatem nadużywania głosu). Wpływa pozytywnie także na funkcjonowanie dzieci z ADHD i autyzmem. Może być również z powodzeniem stosowana w nauce języków obcych, ułatwiając osiągnięcie szybkich efektów. Skutkiem jej stosowania jest także zmniejszenie napięcia i poziomu stresu, wzrost pewności siebie, motywacji i kreatywności, lepsze radzenie sobie z trudnościami uczniowskiego życia.

Badania efektywności metody A. Tomatisa, przeprowadzone w Tomatis Center w Toronto (Kanada), dowiodły, że spośród 400 dzieci poddanych terapii znaczną poprawę w zakresie zdolności komunikacyjnych zauważono u 89% poprawę uwagi u 86%, poprawę umiejętności czytania u 85% (www.tomatis.com). Badania przeprowadzone zaś przez T. Gilmora w grupie 231 dzieci dowiodły, że terapia jest skuteczna w rozwijaniu umiejętności społecznych, zdolności psychomotorycznych, umiejętności poznawczych (Gilmor 1999).

Metoda A. Tomatisa nie jest z pewnością swoistym panaceum, którego zastosowanie rozwiąże wszystkie problemy ucznia, doznającego wielu szkolnych niepowodzeń. Jest jednakże znakomitą metodą bazową, która dzięki rozwiązaniu problemów dziecka z odbiorem świata dźwięków tworzy odpowiednią podstawę umożliwiającą przyswajanie nowej

wiedzy, porządkowanie faktów, nabywanie nowych umiejętności. Dlatego też w proponowanym przez nas Dwuletnim Innowacyjnym Programie Nauczania łączymy zajęcia edukacyjne z zajęciami terapeutycznymi (terapia metodą Tomatisa), a podczas całego etapu nauczania proponujemy szereg dodatkowych zajęć i ćwiczeń (jak np. logorytmika dla całej grupy), które w atrakcyjny dla uczniów oraz skuteczny sposób stymulują uwagę słuchową.

Bibliografia:

Tomatis A., Ucho i śpiew, Wydawnictwo Marii Curii-Skłodowskiej, Lublin, 1995.

Jaworska A.: Wstęp [w:] Ucho i śpiew, Wydawnictwo Marii Curii-Skłodowskiej, Lublin, 1995

Metoda Tomatisa. Metoda audio-psycho-lingwistyczna. Materiały szkoleniowe, red. naukowa J. Ratyńska.

<http://www.tomatis.com>

The Efficacy of the Tomatis method for Children with Learning and Communication Disorders, International Journal of Listening.

Dlaczego Gardner?

Tradycyjna szkoła i realizowane w niej programy nauczania zwracają szczególną uwagę na intelektualne predyspozycje uczniów. Bogate słownictwo, wnioskowanie, wszystko, co da się zmierzyć klasycznymi testami inteligencji. Przy czym główny nacisk kładziony był na edukację polonistyczną i matematyczną. Tak „sformatowany” uczeń stawał się bezpośrednią kalką, zawsze niedoścignionego nauczyciela, który ze swej skarbnicy wiedzy udzielał tym, którzy nadawali i odbierali tymi samymi kanałami uczenia się co on sam.

Nowe światło, a właściwie oślepiające promienie, na możliwości uczenia się i inteligencję rzuciły badania i odkrycia w latach 70. ubiegłego wieku dokonane przez Howarda Gardnera. Jego prace podważyły „jedynie słuszną” koncepcję ilorazu inteligencji i zwróciły uwagę edukacyjnego świata na wiele różnych inteligencji, które można kształtować i rozwijać. Gardnerowskie odkrycie, nauki społeczne ochrzciły mianem najważniejszego u schyłku XX wieku. Teoria Wielorakich Inteligencji stoi zatem u podstaw efektywnych metod uczenia się, a co najważniejsze daje prawo posiadania indywidualnego profilu rozwoju i stylu uczenia się.

W koncepcji Gardnera odnajdujemy pierwotnie osiem inteligencji:

- **interpersonalna**
- **intrapersonalna**
- **językowa**
- **wizualno-przestrzenna**
- **przyrodnicza**
- **ruchowa**
- **muzyczna**
- **matematyczno-logiczna**

Co niezwykle ważne każdy je posiada, a istotnym wyznacznikiem jest indywidualny ich profil, który może zmieniać się wraz z naszym rozwojem.

Z teorii Gardnera wypływają bezpośrednie przesłanki do organizacji środowiska uczenia się. Oferta, jaką dostarczamy dziecku, zorganizowana w ośrodkach zainteresowań, pozwala na wykorzystanie teorii inteligencji wielorakich w sposób odpowiedni dla konkretnego ucznia, ze zwróceniem uwagi na jego indywidualny profil uczenia się, styl i metody pracy.

Mając na względzie teorię i jej zastosowanie praktyczne, jasnym staje się, że najważniejszym w pracy nauczyciela będzie odkrycie własnego profilu inteligencji i baczna obserwacja uczniów uczących się w jego klasie. Wszystko to po to, by dominujący w przestrzeni klasy nauczyciel, nie wymagał identycznego podejścia od wszystkich swoich uczniów i nie organizował pod tym kątem pracy edukacyjnej całego zespołu.

Tak rozumiana praktyka edukacyjna stwarza szansę wszystkim uczniom. Każdy osiąga sukces, będąc jednocześnie dobrze zmotywowanym, poruszając się w obszarach, które są dla niego właściwymi punktami odniesienia.

W myśl zachodzących w polskiej edukacji zmian, nowego podejścia do uczącego się ucznia, warto z całą mocą podkreślić, że zastosowanie tej teorii w praktyce szkolnej daje szansę na rozwój kariery edukacyjnej i zawodowej każdego ucznia.

Indywidualizacja pracy uczniów, nie tylko tych ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, jest ogromną szansą dla tych, którzy w systemie edukacyjnym nie byli obejmowani odpowiednim wsparciem. Jest to ogromna grupa uczniów, którzy do tej pory nie znajdowali się w centrum zainteresowania szkolnego, gdyż nie dotyczyły ich programy dla uczniów zdolnych, czy potrzebujących wsparcia. Nowe rozumienie zdolności i sukcesu edukacyjnego zmienia diametralnie ich szkolne usytuowanie.

Organizacja pracy w tak rozumianym konstrukcie otwiera również przestrzeń klasy szkolnej na nowoczesne metody i środki kształcenia. Podążają one za uczniem, nie zaś za możliwościami szkoły. Wyposażenie placówek w sprzęt multimedialny czy instrumenty muzyczne do bezpośredniego wykorzystania w pracującej programem klasie, może być solidną podstawą do zmiany podejścia w spojrzeniu na proces uczenia się.

Choć, w pełni niesłusznie, wydawać by się mogło, że ograniczona tu zostaje pozycja nauczyciela, to trzeba z całą stanowczością podkreślić, że odgrywa on tu całkiem nową dla siebie rolę. Staje się mecenasem edukacji i przewodnikiem po świecie, nie zajmuje miejsca tych, którzy z tego korzystają. Badanie, odkrywanie i pytanie odbywa się zatem zgodnie z potrzebami, możliwościami i indywidualnymi profilami uczniów. Nauczyciel musi zadbać o to, by oferta wyboru była jak najszersza i dała szansę rozwoju każdemu, kto chce rozpocząć drogę edukacyjną rozwoju.

Zastosowanie tej teorii w praktyce będzie miało również bezpośrednie przełożenie na sposób oceniania rozwoju uczniów. Standardowe testy nie spełniają tu swojej roli. W ramach programu, arkusze obserwacji uczniów będą sukcesywnie dostarczane nauczycielowi za pośrednictwem portalu programu. Ułatwi to znakomity sposób konstruowania ocen opisowych, pozwalający widzieć ucznia w szerszym spektrum, niż klasyczne edukacje. Będzie to nieoceniona pomoc dla pedagogów poszukujących wspólnej płaszczyzny współpracy ze środowiskiem domowym uczniów.

Pełny opis teorii Gardnera, proste narzędzia opisujące obserwacje i badanie Wielorakich Inteligencji wraz z opisem jak zastosować je w praktyce, można odnaleźć w następujących pozycjach książkowych:

Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, Laurum, Warszawa, 2009.

Suświłło M., *Inteligencje wielorakie w nowoczesnym kształceniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, 2004.

Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli, część 1*, www.transferlearning.pl, 2006.

Przeznaczenie programu

Dwuletni Innowacyjny Program Edukacji Wczesnoszkolnej „Umiem uczyć się – II” przeznaczony jest dla uczniów klas II-III szkoły podstawowej, realizujących założenia podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Z tego względu, że grupy, które obejmie program będą różnorodne, istotne w zakresie zdobywania informacji o osiągniętych efektach realizacji programu będą wstępne diagnozy uczniów. Diagnozą zostaną objęci wszyscy uczniowie, a będzie ona dotyczyła poziomu rozwoju kompetencji kluczowych oraz rozwoju uwagi słuchowej. Jak już wspominaliśmy profesjonalna diagnozę przeprowadzą nauczyciele, którzy zostaną do tego celu przeszkoleni.

W programie nauczania uwzględniona jest praca z dziećmi z niepełnosprawnością w stopniu lekkim oraz dodatkowymi sprzężeniami:

- mózgowie porażenie dziecięce
- autyzm
- Zespół Downa
- zespoły genetyczne
- zaburzenia zachowania
- zaburzenia mowy

Wyodrębnienia tych grup dzieci należy dokonać na podstawie orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Obudowa dydaktyczna programu i organizacja środowiska uczenia się

Mając na uwadze założenia programu oraz wielorakie możliwości, jakie daje jego zastosowanie w praktyce, nauczyciele będą mogli wykorzystywać do realizacji tego programu opracowane przez Radę Programową „Propozycje aktywności w zakresie percepcji słuchowej”, które będą miały formę gotowego scenariusza wraz z kartami pracy. Założenie programu przewiduje, iż nauczyciel jest zobowiązany przeprowadzić raz w tygodniu (powinny być to zajęcia rozpoczynające cały tydzień pracy szkolnej) zajęcia zgodnie z „Propozycją aktywności w zakresie percepcji słuchowej” w określonych obszarach wybranej kompetencji kluczowej. Propozycje powyższych aktywności nauczyciele otrzymają w formie opracowanej broszury.

Jednocześnie, bezpośrednim wsparciem metodycznym dla nauczycieli będzie portal programu:

www.ydp.com.pl/uwaga

Na bieżąco będzie można na nim uzyskać odpowiednią pomoc w realizacji programu oraz podzielić się swoimi spostrzeżeniami, istotnymi dla innych jego beneficjentów. Realizuje to tym samym idee szkoły uczącej się.

Korzystając z możliwości, jakie daje program, nauczyciele otrzymają do swojej dyspozycji sprzęt multimedialny z odpowiednim oprogramowaniem, terapeuci wykorzystają dostępny w placówce sprzęt do metody Tomatisa. Obudowa ta będzie poszerzona o instrumenty muzyczne potrzebne podczas realizacji programu.

Przykładowy scenariusz:

Propozycje aktywności w zakresie percepcji słuchowej

Temat ośrodka tygodniowego: Nasza klasa.

Temat ośrodka dziennego: „I kto to mówi?”

Kształtowane umiejętności ucznia w zakresie poszczególnych kompetencji kluczowych:

Umiejętność uczenia się:

- wydłużanie czasu koncentracji uwagi
- wykorzystanie wiedzy w praktyce

Kompetencje społeczne:

- przestrzeganie norm i zasad społecznych
- utrwalenie i respektowanie praw i obowiązków ucznia
- rozwijanie umiejętności współpracy w grupie

Kompetencje językowe:

- wykonywanie poleceń zawartych w formie ustnej
- budowanie wypowiedzi na podstawie utworu i własnych przeżyć

Kompetencje muzyczne:

- aktywne słuchanie
- realizowanie schematów rytmicznych za pomocą ruchów ciała
- wyrażanie emocji
- różnicowanie i rozpoznawanie dźwięków mowy ludzkiej
- rozpoznawanie i nazywanie dźwięków z otoczenia
- różnicowanie tempa podczas poruszania się zgodnie ze wskazówkami nauczyciela i w trakcie aktywności twórczej

Przebieg zajęć

I. Zajęcia wstępne

1. Zajęcia porządkowe

a. Powitanie

Uczniowie i nauczyciel ustawiają się w kole, chwytają się za ręce, zamykają oczy. Nauczyciel wyjaśnia zasady powitania: Po kolei uczniowie mówią: „Cześć, mam na imię ... (*tu podaje swoje imię*)... i wesoło witam wszystkich”, puszcza w prawą stronę „iskierkę” (*uściśnięcie dłoni kolegi z prawej strony*), uczniowie podają „iskierkę” dalej aż dotrze ona do osoby witającej się, wtedy ta osoba robi przysiad – jest to sygnał dla kolejnej osoby, aby się przedstawiła i przywitała.

b. Ustalenie daty

Uczniowie podają aktualny dzień tygodnia, miesiąc, porę roku. Wyszukują właściwą datę w kalendarzu. Wymieniają

dni tygodnia, miesiące, pory roku od aktualnej daty – zwrócenie uwagi na cykliczność, następstwa, nie tylko na schemat.

c. Przygotowanie do zajęć

Wyjęcie przyborów szkolnych, zeszytów itp. Dodatkowe „utrudnienie”: uczniowie mają rozpakować plecaki, wyjąć książki, zeszyty z szafki, poruszając się jak najciszej. Można poprosić, aby uczniowie robili to pojedynczo w kolejności wskazanej przez nauczyciela, reszta ocenia kto zachowywał się najciszej.

d. Ustalenie listy obecności

Po kolei uczniowie podchodzą do tablicy obecności, zaznaczają znaczkiem obecność. Wymawiają swoje imię z podziałem na głoski i na sylaby.

2. Obserwacja przyrody

- Uczniowie podchodzą do otwartego okna, zamykają oczy, słuchają odgłosów przyrody za oknem. Zamiast słownie określać, co usłyszeli naśladują dany odgłos: szum wiatru, padający deszcz itp.
- Uczniowie otwierają oczy i zwracają uwagę na inne elementy pogody (słońce, zachmurzenie itp.) wybierają prezentowane przez nauczyciela elementy pogody pasujące do tych, które zaobserwowali wielozmysłowo i umieszczają na tablicy z kalendarzem pogody.

Uczniowie ilustrują pogodę w zeszycie.

3. Przedstawienie celu i tematu zajęć

Nauczyciel podaje uczniom cel zajęć mówiąc zdanie „Dziś będziemy ustalać zasady klasowe” z podziałem na sylaby. Następnie zadaje pytanie: „Co będziemy dziś ustalać?” –uczniowie udzielają odpowiedzi. W przypadku trudności w wyodrębnieniu informacji nauczyciel powtarza wyrażenie „zasady klasowe”, nadal z podziałem na sylaby.

II. Praca poznawcza

1. Obserwacja

- Uczniowie kładą się w wygodnej pozycji na podłodze, zamykają oczy. Nauczyciel czyta lub opowiada krótki tekst o tym jak zachowują się dzieci w szkole, w stosunku do rówieśników, do nauczycieli. Może wykorzystać do tego wiersz „Skarżypyta” Jana Brzechwy.

2. Kojarzenie

- Uczniowie udzielają odpowiedzi do pytań nauczyciela związanych z wysłuchanym tekstem.
- Nauczyciel dzieli uczniów na dwie grupy. Pierwsza grupa to „urwisy”(1) druga grupa to „grzeczne” dzieci (2), nauczyciel dobiera uczniów na takiej zasadzie, aby grzecznymi dziećmi były te „nadruchliwe”, a „urwisami” dzieci „ospałe, powolne”.

Zadania do wykonania, na przemian dwie grupy:

Zachowania niepożądane – wykonuje grupa 1	Zasady – wykonuje grupa 2
Uczniowie chodzą po klasie, mają obrażone miny, nie zwracają na nikogo uwagi	Uczniowie chodzą po klasie, mają uśmiechnięte miny, podają rękę napotkanej osobie, mówią „dzień dobry”
Grupa krzyczy	Grupa mówi cicho
Uczniowie popychają się	Uczniowie bawią się na dywanie
Uczniowie biegają po klasie	Uczniowie spacerują
Uczniowie pokazują na siebie palcami oskarżając się wzajemnie	Uczniowie przyznają się do winy – robią pokorną minę, wskazują siebie palcem
Uczniowie mówią jednocześnie, nie czekając aż nauczyciel wskaże kogoś do odpowiedzi	Uczniowie podnoszą rękę, czekają na swoją kolej
Uczniowie siedzą w ławkach, rozmawiają ze sobą	Uczniowie siedzą w ławkach, słuchają tego, co mówi nauczyciel

- d. Po odegraniu scenek wszyscy wspólnie zastanawiają się jak należy się zachowywać w szkole, aby być kulturalnym uczniem i czuć się w szkole bezpiecznie.
- e. Ustalone zasady nauczyciel wypisuje na tablicy, uczniowie przepisują do zeszytu.

III. Ekspresja

- a. Uczniowie czytają sobie po cichu zasady, następnie po kolei dzieci czytają po jednej zasadzie aż do odczytania całego kodeksu zasad.
- b. Zabawa w „I kto to mówi?” Uczniowie stoją rozstawieni swobodnie po sali, zamykają oczy. Nauczyciel pyta, kto chce przypomnieć jedną wybraną przez siebie zasadę postępowania. Uczeń, który chce zabrać głos podnosi rękę, nauczyciel podchodzi do wybranej przez siebie osoby, lekko dotyka – osoba ta otwiera oczy, mówi zasadę. Pozostali próbują odgadnąć kto wypowiedział zasadę.
- c. Uczniowie przygotowują wspólny plakat z zasadami postępowania.
 - Propozycja: nauczyciel może wykorzystać do wykonania prac rysunki konturowe z danym zachowaniem – każde dziecko otrzymuje inny obrazek, wypełnia go kolorem, potem wspólnie przyklejają na dużą kartkę brystolu. Może też pozwolić na swobodną ekspresję twórczą uczniów.

IV. Podsumowanie zajęć

- a. Przypomnienie zasad

Współpraca rodziców, nauczycieli i terapeutów

Do realizacji programu niezbędna jest harmonijna współpraca środowiska domowego i szkolnego uczniów. Począwszy od zgody na uczestnictwo dzieci w programie, po organizację środowiska uczenia się w domu.

By cele programu zostały osiągnięte, nauczyciele za pośrednictwem portalu programu: www.ydp.com.pl/uwaga otrzymywać będą odpowiednie materiały, które pomogą im nawiązywać i kształtować relacje ze środowiskiem domowym ucznia. Ma to szczególne znaczenie zarówno na etapie diagnozy, jak i realizacji zadań szkolnych czy terapeutycznych.

Program przewiduje, iż nauczyciel będzie na bieżąco informował rodziców o postępach dziecka, zachęcał do korzystania z portalu www.ydp.com.pl/uwaga, gdzie zamieszczone zostaną materiały związane z rozwojem i edukacją. Portal stanie się też miejscem, gdzie rodzice i nauczyciele będą mogli wymieniać swoje doświadczenia. Zamieszczone w zakładce „Czytelnia” opracowania będą mogły stać się inspiracją do organizowania aktywnych spotkań z rodzicami. Współpraca rodziców i nauczycieli w takiej formie stanie się szansą bezpośredniego sukcesu ucznia.

Cele kształcenia

Cele ogólne edukacji wczesnoszkolnej

Pierwszy etap edukacji to szczególny czas w życiu każdego dziecka. Po pierwsze, to rozciągnięte w czasie, delikatne przejście między pełną zabawą oraz nieskrępowanej aktywności krainą dzieciństwa a wymagającym skupienia i dyscypliny światem nauki. Po drugie, to czas, kiedy każde dziecko – za pomocą wszelkich dostępnych mu metod i narzędzi – nabywa najważniejsze i kluczowe dla dalszej edukacji umiejętności, takie jak: czytanie, pisanie, liczenie. Po trzecie, na tym etapie nie tyle skupiamy się na tak konkretnych umiejętnościach, jak te wymienione powyżej, ale w centrum nauczycielskiego zainteresowania są wszelkiego rodzaju sprawności, wspierające nabywanie tych umiejętności, czyli np.: usprawnianie percepcji wzrokowej czy stymulowanie uwagi słuchowej. Po czwarte, to najlepszy czas, by – wykorzystując mocne strony uczniów oraz ich naturalną chęć poznawania i uczenia się nowych umiejętności – stymulować ich słabe strony i w sposób pozytywny wyrównywać braki. I wreszcie po piąte – cele, które w grupie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możemy od samego początku podzielić na edukacyjne, terapeutyczne i wychowawcze, w rzeczywistości, podczas tych pierwszych trzech lat nauki w systemie szkolnym, bardzo się na siebie nakładają i przeplatają, tworząc jedną zintegrowaną całość.

Cele ogólne, jakie ma za zadanie spełniać niniejszy program, pozostają w zgodzie zarówno z nową podstawą programową kształcenia ogólnego, jak i z zasadami pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Za te najważniejsze, choć nie jedyne, uznajemy:

1. wspieranie uczniów w ich własnym rozwoju – zarówno intelektualnym, jak i społecznym, emocjonalnym oraz fizycznym;
2. usprawnianie funkcji umożliwiających osiągnięcie wyższych umiejętności: percepcji wzrokowej, percepcji słuchowej, koordynacji wzrokowo-słuchowo-ruchowej, koncentracji, uwagi, logicznego myślenia, pamięci;
3. wspomaganie każdego dziecka w osiągnięciu przez nie takich podstawowych umiejętności, jak: czytanie, pisanie, liczenie;
4. rozwinięcie umiejętności komunikowania się oraz porozumiewania z innymi ludźmi – na początek w języku ojczystym, ale ze świadomością, że na świecie istnieją ludzie, którzy porozumiewają się za pomocą innych języków;
5. stworzenie jak najlepszych warunków dzieciom, z wykorzystaniem stymulacji polisensorycznej, by zapamiętały wiadomości z zakresu świata przyrodniczego oraz zasady ortograficzne, matematyczne, moralne i etyczne;
6. uwrażliwianie: na innych ludzi, na sztukę oraz na otaczający świat – poprzez obserwowanie oraz aktywne uczestniczenie, tworzenie, doświadczanie;
7. nabywanie przez uczniów umiejętności pracy w grupie oraz samodzielnie; i wreszcie – zgodnie z teorią i metodą, na której oparty jest nasz program nauczania;
8. stymulowanie, aktywizowanie, usprawnianie i uwrażliwianie uwagi słuchowej, której prawidłowe funkcjonowanie wpływać będzie pozytywnie na wszystkie powyższe cele.

Osiągnięcie celów ogólnych jest możliwe przez realizację treści w ramach niżej przedstawionych obszarów edukacyjnych:

1. edukacja polonistyczna
2. język obcy nowożytny
3. edukacja muzyczna
4. edukacja plastyczna
5. edukacja społeczna
6. edukacja przyrodnicza
7. edukacja matematyczna
8. zajęcia komputerowe
9. zajęcia techniczne
10. wychowanie fizyczne
11. etyka

Zgodnie z założeniami programu i możliwościami, jakie daje jego realizacja, proponujemy nauczycielom zastosowanie różnorodnych metod pracy, które będą uwzględniały zróżnicowane możliwości, potrzeby i zdolności uczniów.

Podstawą doboru metod pracy powinna być przede wszystkim aktywność ucznia.

Poniżej zaprezentowano wybrane metody i formy pracy ze szczególnym uwzględnieniem uwagi słuchowej.

1. **Wyliczanki i wierszyki dziecięce** – łączenie tekstu z elementem ruchowym i rytmicznym (np. wybijanie rytmu na bębenku). Kształcą one wrażliwość słuchową dziecka, ćwiczą prawidłowy oddech i rozwijają mięśnie narządów mownych.
 2. **Ćwiczenia oddechowo-ruchowe** przy akompaniamencie muzycznym (wydłużanie fazy wydechowej; koordynacja ruchu z oddychaniem, ćwiczenia oddechu przeponowego).
 3. **Ćwiczenia narządów mowy** przy akompaniamencie muzycznym w połączeniu z ruchem.
 4. **Ćwiczenia fonacyjne** polegają na uczeniu dzieci właściwego posługiwania się głosem. Ich zadaniem jest zlikwidowanie u dzieci głosów piskliwych, krzykliwych, które utrudniają odbiór mowy. Powodzenie tych ćwiczeń zależy w znacznej mierze od regularnego oddechu i umiejętności wydłużania fazy wydechowej, dlatego należy je wykonywać po przeprowadzeniu podstawowych ćwiczeń oddechowych, a potem łącznie z tymi ćwiczeniami oddechowymi, które wydłużają fazę wydechową. Mają za zadanie zniesienie napięcia mięśni krtani i gardła.
 5. **Ćwiczenia w zakresie kompetencji i sprawności komunikacyjnej** – jak językowo zachować się w danej sytuacji? Umiejętność dopasowania stylu i treści wypowiedzi do sytuacji i osoby rozmówcy.
6. **Logorytmika**
- a. **Ćwiczenia inhibicyjno-incytacyjne** – polegające na szybkiej reakcji, najczęściej ruchowej, na usłyszany sygnał. Inhibicja i incytacja, czyli hamowanie i pobudzanie mobilizuje uwagę dzieci, ćwiczy pamięć, słuch, spostrzegawczość i zręczność. Uczy natychmiastowego reagowania na polecenia, ważnego w pracy zespołowej.

Przykłady ćwiczeń:

- reagowanie na przerwę w muzyce;
- reagowanie na zmianę dynamiki;
- reagowanie na więcej niż jeden sygnał.

b. Ćwiczenia metroritmiczne – kształcąca poczucie metrum

W zakres tego typu ćwiczeń wchodzi między innymi rozpoznawanie i odtwarzanie metrum: krokami, taktowaniem, ruchami całego ciała, na instrumentach, gestami oraz wykonywanie w rozmaity sposób krótszych i dłuższych tematów rytmicznych.

Przykłady ćwiczeń:

- ćwiczenia z akcentem regularnym;
- ćwiczenia z akcentem nieregularnym.

c Ćwiczenia kształcąca poczucie tempa – wpływające pozytywnie na tempo mowy dziecka, stosowane także przy zaburzeniach rozwoju mowy i języka, w tym zaburzeniach płynności mowy. Kolejność ćwiczeń – ćwiczenia percepcji tempa jednorodnego (np. marsz), tempa kontrastującego, wprowadzenie przyśpieszenia i zwolnienia tempa (przykłady ćwiczeń – zabawa w pociągi: osobowy i pośpieszny; w zegary tykające w różnym tempie).

d Ćwiczenia kształcąca poczucie dynamiki i barwy dźwięku – zmiany ruchu w zależności od dźwięku forte bądź piano (np. maszerowanie zgodne z narastającą i opadającą dynamiką słyszanych dźwięków; zabawa w echo – dzieci ćwiczą w parach – jedno wykonuje ruch z dynamiką forte, drugie ten sam ruch naśladuje piano).

e Muzykowanie – wykorzystanie instrumentów perkusyjnych (bębenek, cymbałki, ksylofony) – np. swobodne improwizacje ruchowe do muzyki, ćwiczenia muzyczno-ruchowe, improwizacje indywidualne.

7. Ćwiczenia słuchu fonematycznego

- rozpoznawanie kolegów po głosie, wskazywanie źródła dźwięku, rozpoznawanie dźwięku instrumentów muzycznych, powtarzanie rytmu
- wyodrębnianie wyrazów w zdaniu
- analiza i synteza sylabowa wyrazów, przeliczanie sylab (np. porządkowanie obrazków według liczby sylab tworzących nazwę, tworzenie zbiorów obrazków o nazwach składających się z tej samej liczby sylab, grupowanie obrazków w zależności od obecności w ich nazwie określonej sylaby, określanie, w którym miejscu w wyrazie znajduje się sylaba)
- analiza i synteza głoskowa wyrazów – np. kończenie wyrazów rozpoczynających się od danej głoski, porządkowanie obrazków według głoski nagłosowej, tworzenie łańcucha wyrazów (kolejny zaczyna się od głoski kończącej wyraz poprzedni)
- odtworzenie zapamiętanych sekwencji dźwięków – od najbardziej zróżnicowanych do dźwięków zbliżonych np. przedmiotów szklanych o różnej pojemności i kształcie, sekwencje liczą od 4 do 5 dźwięków
- wskazywanie dźwięków i rytmów takich samych i różnych, dźwiękowe memory – wyszukiwanie dźwięków takich samych (wykorzystać tu można program komputerowy Sokrates 102)

- g. uważne słuchanie czytanego ciągu wyrazów, wyszukiwanie wśród nich i sygnalizowanie wyrazów należących do określonych kategorii znaczeniowych, np. nazwy owoców, drzew, zwierząt, części ubrania itp.
- h. słuchanie z uwagą czytanego ciągu wyrazów, wyszukiwanie wśród nich i sygnalizowanie wyrazów rozpoczynających się (w wersji trudniejszej kończących się bądź zawierających w pozycji śródgłosowej określonej głoski) początkowo od samogłosek, później spółgłosek
- i. ćwiczenia wyrabiające zdolność różnicowania głosek opozycyjnych np. dźwięcznych i bezdźwięcznych, twardych i miękkich

Treści kształcenia w klasach II-III

I. Edukacja polonistyczna

a. mówienie (komunikaty słowne):

- rozmowy, dialogi dziecka z innymi połączone z argumentacją własnego zdania i wspieraniem wypowiedzi intonacją, gestykulacją i mimiką
- samodzielne tworzenie wypowiedzi w różnych formach (wypowiedź kilkudzaniowa, opowiadania, opis)
- zadawanie pytań przez dziecko

b. słuchanie:

- słuchanie komunikatów oraz wypowiedzi innych podczas rozmowy
- słuchanie z uwagą poleceń, wyjaśnień innych
- słuchanie czytanych przez innych tekstów (należących do różnych gatunków literackich) oraz opowiadanych bajek, baśni, itp.

c. czytanie:

- przygotowanie do czytania poprzez rozwijanie spostrzegawczości i pamięci wzrokowej oraz słuchu fonematycznego
- kodowanie informacji za pomocą symbolu oraz odczytywanie znaczeń symbolu rysunkowego
- znajomość znaków alfabetu języka polskiego
- nauka czytania metodą dopasowaną do możliwości ucznia (sojusz metod)
- czytanie technikami od głoskowania do globalnego
- czytanie na głos, ciche ze zrozumieniem, z podziałem na role, wspólne, indywidualne czytanie tekstów pochodzących z różnych źródeł

d. pisanie:

- przygotowanie do pisania poprzez rozwijanie spostrzegawczości i pamięci wzrokowej oraz kształtowanie sprawności manualnej
- nauka pisania (tempo, poprawność graficzna, zgodność z zasadami ortografii polskiej)
- ćwiczenia syntaktyczno-frazeologiczne
- ćwiczenia gramatyczne (kategorie językowe: rzeczownik, czasownik, przymiotnik)
- tworzenie wyrazów zdrobniałych, zgrubiałych, bliskoznaczących, wieloznaczących, rodziny wyrazów
- samodzielne tworzenie wypowiedzi w różnych formach (wypowiedź kilkudzaniowa, opowiadanie, opis, życzenia, zaproszenie)
- wspólne układanie i zapisywanie zdań

- uzupełnianie i rozwijanie zdań
- ćwiczenia z nieuporządkowanym tekstem
- samodzielne układanie i zapisywanie zdań
- budowanie odpowiedzi na pytania, pytań do odpowiedzi
- zapis wyników obserwacji, np.: pogody
- przepisywanie tekstów (kilka wyrazów, kilka zdań)
- pisanie komentarza
- pisanie z pamięci (kilku wyrazów, kilku zdań)
- pisanie ze słuchu – dyktando wprowadzające, utrwalające, sprawdzające

e. praca z tekstem literackim:

- odszukiwanie wskazanych fragmentów w tekście
- zaznaczanie fragmentów związanych z wybranym wydarzeniem, bohaterem
- wyróżnianie czasu i miejsca akcji
- wskazywanie bohatera oraz ocena jego postępowania
- wyodrębnianie obrazów lub wydarzeń
- czytanie z podziałem na role
- układanie planu wydarzeń
- ilustrowanie rysunkiem
- nadanie innego tytułu
- pisanie opowiadań twórczych
- nauka tekstu na pamięć
- przygotowanie inscenizacji z wykorzystaniem tekstu
- przeprowadzenie ćwiczeń gramatyczno-ortograficznych

II. Język obcy nowożytny (zgodnie z przyjętym programem nauczania realizowanym przez nauczyciela języka obcego)

III. Edukacja muzyczna

a. odbiór muzyki, słuchanie, rozumienie:

- świadome i aktywne słuchanie muzyki, wypowiadanie się werbalnie i pozawerbalnie na temat doznań
- poznawanie zapisu i odczytywanie muzyki
- rozpoznawanie sposobu wykonania utworu – solo i zespołowo, przez chór i orkiestrę
- rodzaje głosów ludzkich (sopran, bas)
- rodzaje instrumentów muzycznych (perkusyjne, melodyczne)
- formy muzyczne AB, ABA
- elementy muzyki – melodia, rytm, wysokość dźwięku, akompaniament, tempo, dynamika; znaki notacji muzycznej, czas trwania wartości rytmicznych, nut, pauz

b. tworzenie muzyki, śpiewanie, muzykowanie:

- powtarzanie prostych melodii
- śpiewanie piosenek, rymowanek, hymnu narodowego
- śpiewanie w zespole, ze słuchu
- realizacja schematów rytmicznych za pomocą tataizacji, ruchu ciała
- gra na instrumentach perkusyjnych, melodycznych
- kroki i figury podstawowe krakowiaka, polki, wybranego tańca ludowego (związanego z regionem)

IV. Edukacja plastyczna

a. poznawanie, rozpoznawanie:

- architektury jako dziedziny sztuki, różnorodność w architekturze
- malarstwa, rzeźby, grafiki – różnic pomiędzy tymi dziedzinami sztuki
- wybranych dzieł architektury i sztuk plastycznych Polski, Europy – charakterystyczne cechy, różnice

b. działania plastyczne:

- prace plastyczne na płaszczyźnie i w przestrzeni
- barwa, kształt, faktura jako środki wyrazu plastycznego
- różne techniki plastyczne, wypowiedzianie się przy ich zastosowaniu
- różnorodne narzędzia plastyczne, sposoby wykorzystania, dobór do techniki pracy
- ilustrowanie za pomocą wybranych technik i środków wyrazu plastycznego scen i sytuacji realnych i fantastycznych inspirowanych różnorodnymi źródłami (baśnią, muzyką opowiadaniem)

V. Edukacja społeczna i etyka

- nawiązywanie kontaktów z innymi, zwroty grzecznościowe
- rozpoznawanie reguł i stosowanie się do nich w społeczności szkolnej i pozaszkolnej
- poszanowanie odrębności innych, tolerancja wobec ludzi innego wyznania, narodowości, tradycji kulturowej, równe prawa wszystkich bez względu na różnice
- prawa ludzi jako niezależne od różnic kulturowych, materialnych
- odróżnianie dobrych i złych relacji międzyludzkich
- dostrzeganie potrzeby mówienia prawdy
- pomaganie potrzebującym, zwracanie się o pomoc do innych
- praca policjanta, strażaka – numery alarmowe w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia
- współpraca z innymi w czasie zabawy, sytuacjach życiowych, zajęciach szkolnych
- identyfikowanie się z grupą, której jest się członkiem – rodziną, grupą rówieśniczą
- zapoznanie się z prawami i obowiązkami ucznia
- człowiek jako część przyrody, potrzeba ochrony i poszanowania wszystkich organizmów

VI. Edukacja przyrodnicza

a. rośliny i zwierzęta:

- różnorodność świata roślinnego i zwierzęcego
- przystosowanie się roślin i zwierząt do warunków środowiska
- ekosystemy (las, ogród, park, pole uprawne, łąka, jezioro) i ich cechy
- budowanie łańcuchów pokarmowych, wskazywanie konsekwencji osłabienia łańcucha poprzez zmiany w środowisku naturalnym, spowodowane m.in. działaniem człowieka
- wskazywanie roślin i zwierząt typowych dla wybranych regionów Polski
- budowa rośliny i funkcje jej poszczególnych części
- określanie i badanie warunków koniecznych do wzrostu rośliny (znaczenie wody, substancji odżywczych, powietrza)
- budowa organizmu zwierzęcego (części ciała, narządy, m.in. serce, płuca, żołądek)

b. przyroda nieożywiona:

- wskazywanie następstw ruchu wirowego Ziemi (dlaczego jest dzień i noc) oraz ruchu obiegowego Ziemi (pory roku)

- pogoda i jej składniki, prowadzenie obserwacji pogody i ustalanie wyników prowadzonej obserwacji
- wiatr i jego konsekwencje dla ludzi, przyrody, klimatu
- stany skupienia wody
- rodzaje opadów i osadów
- wskazywanie i wyjaśnianie zależności pomiędzy porami roku a zjawiskami przyrodniczymi

b. Polska – geografia, historia:

- rozpoznawanie, czytanie mapy Polski
- bogactwa naturalne
- ukształtowanie terenu, krainy geograficzne – wskazywanie, odszukiwanie na mapie Polski
- rozpoznawanie rodzajów i cech charakterystycznych krajobrazów Polski: nadmorski, pojezierza, nizinny, wyżynny, górski
- parki narodowe, inne formy ochrony przyrody
- stolica obecna i dawne Polski
- symbole narodowe: godło, flaga, hymn (rozpoznawanie)
- tradycje, zwyczaje, obrzędy związane ze świętami, ogólne, charakterystyczne dla miejscowości, w której dziecko mieszka
- dostrzeganie związków przyczynowo-skutkowych oraz zmienności w czasie i przestrzeni
- wskazywanie i wyjaśnianie zależności pomiędzy porami roku a zjawiskami przyrodniczymi

VII. Edukacja matematyczna

a. przygotowanie do uczenia się matematyki:

- klasyfikowanie jakościowe, porównywanie jakościowe (pod względem wielkości, długości, szerokości, ciężaru)
- przygotowanie do wprowadzenia pojęcia liczby poprzez doświadczanie stałości liczebności, długości, objętości, ciężaru
- odkrywanie rytmów, serii, układanie w pary i serie przedmiotów
- dostrzeganie symetrii osiowej
- orientowanie się w schemacie własnego ciała i w przestrzeni

b. liczba:

- liczenie obiektów w zakresach (klasa I do 20, klasa II do 50, klasa III do 1000) z podanym warunkiem, liczenie dziesiątkami, setkami
- zasady (1:1, kolejność przeliczania nie ma znaczenia) i strategie liczenia (SUM., MIN., MAX)
- porównywanie liczb we wskazanych zakresach
- liczba a cyfra (znaki systemu dziesiętnego, cechy systemu pozycyjnego), zapis w systemie rzymskim
- liczba w aspekcie kardynalnym, porządkowym, miarowym, liczebniki główne i porządkowe

c. liczenie, działania na liczbach:

- dodawanie i odejmowanie w zakresie (klasa I do 10, klasa II do 50, klasa III do 100)
- dodawanie i odejmowanie w klasie I z wykorzystaniem konkretnych przedmiotów, bez przekraczania progu dziesiętkowego, w klasie II i III z przekroczeniem progu dziesiętkowego
- doświadczanie własności dodawania (przemienność, łączność) i odejmowania (element neutralny 0)
- mnożenie i dzielenie (klasa II do 50, klasa III do 100)

- doświadczanie własności mnożenia (łączność, przemienność, rozdzielność względem dodawania i odejmowania) i dzielenia (nie istnieje dzielenie przez 0, element neutralny 1)
- rozwiązywanie równań jednodziałaniowych różnego typu (klasa I dodawanie i odejmowanie, klasa II i III dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie)

d. praca z zadaniem tekstowym:

- analizowanie tekstu zadania, wyróżnianie danych, poszukiwanych, związków pomiędzy danymi
- rozwiązywanie prostych (jednodziałaniowych) zadań tekstowych różnymi metodami (m.in. syntetyczna, analityczno-syntetyczna, kruszenia, symulacyjna) na dodawanie i odejmowanie w klasie I, w klasie II i III na dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie
- rozwiązywanie zadań w klasie II i III na porównywanie różnicowe

d. geometryczne doświadczenia:

- rozpoznawanie figur geometrycznych, nazywanie ich
- badanie własności figur geometrycznych
- rysowanie figur geometrycznych, dokańczanie figur z uwzględnieniem osi symetrii
- określanie wzajemnego położenia elementów, przedmiotów w przestrzeni oraz względem obserwatora
- używanie określeń opisujących położenie względem siebie przedmiotów i osób, obliczanie obwodów figur w centymetrach (trójkątów, kwadratów, prostokątów)

f. wiadomości i umiejętności praktyczne związane z dokonywaniem pomiaru, obliczenia zegarowe, kalendarzowe i pieniądze:

- zasady dokonywania prawidłowego pomiaru (jednostki obrane, ustalone)
- liczba jako wynik pomiaru
- jednostki pomiaru długości, ciężaru, objętości
- obliczenia dotyczące długości, ciężaru, objętości
- odczytywanie wskazań termometru (bez konieczności posługiwania się liczbami ujemnymi)
- odczytywanie wskazań zegara i posługiwanie się terminami godzina, kwadrans, minuta
- podawanie i zapisywanie dat, porządkowanie dat
- wskazywanie kolejności dni tygodnia i miesięcy
- obliczenia kalendarzowe, czasowe w sytuacjach życiowych

VII. Zajęcia komputerowe

a. obsługa komputera:

- włączanie i wyłączanie komputera
- sprawne posługiwanie się klawiaturą oraz myszką (w tym funkcja: przeciągnij i upuść), lub innymi interfejsami obsługującymi komputer
- rozumienie interakcji: człowiek-komputer
- nazywanie głównych części komputera
- rozróżnianie podstawowych ikon na pulpicie
- świadomość, że laptop to też komputer

b. korzystanie z wybranych programów oraz gier edukacyjnych:

- samodzielne uruchamianie programów/gier
- korzystanie z wybranych funkcjonalności programów/gier

- posługiwanie się programami/grami w konkretnym celu (świadomość, do czego dane programy/gry służą)
- rozumienie i wykonywanie komunikatów słuchowych w grach

c. tworzenie za pomocą komputera:

- wpisywanie tekstów w programie tekstowym
- tworzenie etykiet za pomocą programu tekstowego oraz z użyciem zasobów graficznych
- tworzenie obrazków za pomocą zasobów graficznych dołączonych do programów

d. poszukiwanie informacji w Internecie:

- wyszukiwanie konkretnej informacji za pomocą wyszukiwarki
- przeglądanie wartościowych stron internetowych i poruszanie się po nich
- świadomość, że nie wszystkie strony są wartościowe, a nie wszystkie informacje zawarte w Internecie – prawdziwe
- odtwarzanie filmików/piosenek i prezentacji oraz przeglądanie zdjęć zawartych na stronach
- rozróżnianie elementów aktywnych od nieaktywnych na stronach

e. świadomość istnienia ograniczeń i zagrożeń związanych z komputerem oraz Internetem:

- umiejętność wyszukiwania informacji nie tylko w Internecie, ale również w książkach, gazetach, telewizji, poprzez pytanie innych – łączenie wiedzy
- umiejętność spędzania wolnego czasu na różne sposoby – dokonywanie wyborów spośród różnych aktywności (nie tylko komputer i gry)
- nienawiązywanie przypadkowych kontaktów w sieci, niepodawanie swoich danych, w tym adresu – zasada ograniczonego zaufania
- wiedza, jak zbyt długie przesiadywanie przed komputerem wpływa na zdrowie – zasada zdrowego trybu życia

f. rozumienie pojęcia technologie informacyjno-komunikacyjne:

- wiedza, czym jest komputer, Internet, rzutnik multimedialny – oraz do czego służą
- znajomość słabych i mocnych stron tradycyjnych i nowoczesnych źródeł pozyskiwania wiedzy

IX. Edukacja techniczna

a. środowisko techniczne:

- zasady działania urządzeń technicznych, sposoby wykorzystania sił przyrody dawniej i dziś, sposoby wykorzystania materiału technicznego
- rodzaje maszyn i urządzeń transportowych, elektrycznych
- rodzaje budowli i ich przeznaczenie
- projektowanie i wykonywanie z odpowiednio dobranych, różnorodnych materiałów – np. papieru, tworzywa sztucznego, drewna, metalu, materiałów włókienniczych, wytworów konstrukcyjnych
- instrukcje wykonania i schematy rysunkowe oraz sposoby ich wykorzystania
- konstruowanie urządzeń technicznych z gotowych zestawów do montażu

b. bezpieczeństwo własne i innych:

- zagrożenia wynikające z niewłaściwego używania urządzeń technicznych i narzędzi
- porządek w miejscu pracy
- zasady bezpiecznego poruszania się po drogach jako pieszy i jako rowerzysta;

- korzystanie ze środków komunikacji

X. Wychowanie fizyczne

a. sprawność fizyczna:

- zajęcia rozwijające sprawność fizyczną
- przybory i ich wykorzystanie
- chwytanie, rzucanie, toczenie, kozłowanie piłki
- przeszkody sztuczne i naturalne, ich pokonywanie w budynku, w terenie
- ćwiczenia ze skakanką – skoki, przeskoki jedno- i obunóż
- ćwiczenia równoważne
- jazda na rowerze, wrotkach, rolkach

b. edukacja zdrowotna:

- choroby jako zagrożenie dla zdrowia i życia
- sposoby zapobiegania chorobom, szczepienia ochronne, właściwe odżywianie się, aktywność fizyczna, przestrzeganie higieny
- środki chemiczne i lekarstwa – niebezpieczeństwo niewłaściwego wykorzystania

Oczekiwane efekty

Efektom kształcenia na etapie edukacji wczesnoszkolnej z wykorzystaniem założeń programu powinno być osiągnięcie umiejętności: słuchania, czytania, pisania, liczenia, obserwowania, doświadczania, a przede wszystkim uzyskanie kompetencji kluczowych (ponadprzedmiotowych) w zakresie:

- a. komunikowania się z innymi (rówieśnikami, dorosłymi)**
- b. prezentowania i argumentowania własnego zdania**
- c. współpracy z innymi**
- d. przyjmowania odpowiedzialności za działania własne i innych**
- e. planowania podejmowanych działań**
- f. rozwiązywania sytuacji problemowych w sposób twórczy**
- g. posługiwania się metodami eksploracji rzeczywistości**
- h. dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych i zależności funkcjonalnych**
- i. dostrzegania i wykorzystywania informacji z pochodzących różnych źródeł**

Kompetencje dotyczące szczegółowych edukacji, wskazanych w treściach kształcenia w programie są zgodne z określonymi w podstawie programowej dla pierwszego etapu kształcenia ogólnego (Rozporządzenie MEN z 23.12.2008 r.).

Sprawdzanie osiągnięć

Zakładając motywacyjną funkcję oceny, do skutecznego informowania o postępach edukacyjnych, postawie i wysiłku ucznia – zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym oceniania, klasyfikowania i promowania – przyjmujemy jako obowiązującą formę oceny opisowej. Będzie ona mogła być bardziej szczegółowa i w pełni zindywidualizowana, dzięki zastosowaniu wymienionych w części teoretycznej narzędzi, zgodnych z przyjętą koncepcją programu.

Szczegółowe zasady oceniania należy dostosować do przyjętego przez szkołę Wewnętrzny Systemu Oceniania.

Sprawdzanie osiągnięć powinno służyć rozwijaniu zdolności samokontroli, samoświadomości i umiejętności uczenia się.

Jednocześnie wyniki osiągnięć uczniów będą sprawdzane za pośrednictwem narzędzi badawczych opracowanych dla kompetencji kluczowych, natomiast poziom rozwoju uwagi słuchowej pozwoli ocenić test Tomatisa.

Wybór literatury

- Dąbrowski M., *Pozwólmy dzieciom myśleć! O umiejętnościach matematycznych polskich trzecioklasistów*, CKE, 2008.
- Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu się*, Zys i S-ka Wydawnictwo, Poznań, 2003.
- Fisher R., *Lepszy start. Jak rozwijać umysł dziecka*, REBIS, Poznań, 2002.
- Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Nowe horyzonty w teorii i praktyce*, Laurum, Warszawa, 2009.
- Grabias S., Mowa i jej zaburzenia, [w:] *Logopedia*, 28, s.7-36, 2000.
- Jastrzębowska G., Dyslalia, [w:] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi*, red. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Opole, 1999.
- Jastrzębowska G., Zaburzenia komunikacji językowej (wyjaśnienie podstawowych pojęć), [w:] *Logopedia. Pytania i odpowiedzi*, red. T. Gałkowski, G. Jastrzębowska, Opole, 1999.
- Kryteria diagnostyczne według DSM-IV-TR, red. wydania polskiego J. Wiórka, Elsevier Urban&Partner, Wrocław, 2008.
- Klus-Stańska D., Nowicka M., *Sensy i bezsensy edukacji wczesnoszkolnej*, WSiP, Warszawa, 2005.
- Przyrowski Z., Dysfunkcje w zakresie integracji sensorycznej i deficyty fragmentaryczne w zespole mózgowego porażenia dziecięcego, [w:] *Dziecko niepełnosprawne ruchowo*, red. E. Mazanek, Warszawa, 1998.
- Przyrowski Z., Podstawy diagnozy i terapii integracji sensorycznej, [w:] *Podstawy diagnostyki i rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej*, red. Cz. Szmigiel, t. I, Kraków, 2001.
- Spitzer M., *Jak uczy się mózg*, PWN, Warszawa, 2007.
- Styczek I., *Logopedia*, Warszawa, 1979.
- Suświłło M., *Inteligencje wielorakie w nowoczesnym kształceniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, 2004.
- Taraszkiewicz M., Rose C., *Atlas efektywnego uczenia (się) nie tylko dla nauczycieli, część 1*, www.transferlearning.pl, 2006.

www.tomatis.com

www.ydp.com.pl/uwaga

Autorzy programu

Rada Programowa została pomyślana jako zespół osób zajmujących się różnorodnymi zagadnieniami w obrębie nauczania w klasach I-III, zgodnie z założeniami programu opracowanego przez YDP. Wszyscy członkowie rady są aktualnie pedagogami – praktykami lub w przeszłości podejmowali praktykę w swoich specjalnościach. Niezwykle cenne jest połączenie doświadczeń tych osób, mając na względzie tak szerokie zastosowanie metody Tomatisa zarówno podczas zajęć szkolnych, jak i terapeutycznych.

Skład Rady Programowej:

Adriana Łasińska – Koordynator Rady Programowej

Absolwentka resocjalizacji na Uniwersytecie Gdańskim, pedagog specjalny w klasach integracyjnych, terapeuta pedagogiczny z wieloletnim doświadczeniem. Socjoterapeutka – specjalizuje się w różnych formach pracy z dziećmi z zaburzeniami zachowania o szerokiej etiologii. Pracę z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych postrzega, jako zjawiskową wyprawę, gdzie najważniejsze są kreatywność i godność drugiego człowieka. Uwielbia obserwować rzeczywistość. Fascynuje ją codzienność, głównie ta bez fajerwerków.

Członkowie Rady Programowej:

Agnieszka Czerkas – Polít: absolwentka pedagogiki specjalnej oraz studiów podyplomowych zakresu logopedii na Uniwersytecie Gdańskim. Ukończyła także studia z zakresu neurologopedii w Wyższej Szkole Psychologii Społecznej w Warszawie. Specjalista komunikacji wspomagającej i alternatywnej (AAC). Od 10 lat związana przede wszystkim ze Szkołą Podstawową nr 44 w Gdańsku, pracuje jako nauczyciel wspomagający oraz terapeuta mowy. Współautorka publikacji edukacyjnych. Na co dzień zakręcona pozytywnie mama trzech gałganków Agatki, Antosia i Adamka. Uwielbia jesienny las pełen borowików oraz spacerować brzegiem morza. Od 2 lat jej pasją jest ogród.

Monika Dąbkowska: oligofrenopedagog z 10 letnim stażem w Specjalnym Ośrodku Szkolno – Wychowawczym im. Kawalerów Maltańskich w Bartoszycach. Od kilku lat współpracuje ze Szkołą Podstawową im. Jana Brzechwy w Wojciechach prowadząc zajęcia terapii pedagogicznej na poziomie kształcenia zintegrowanego. Specjalistka AAC, pracująca z dziećmi z zaburzoną komunikacją werbalną – zawodowo oraz z zamilowania. Członek lokalnych stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie. Autor, współautor i realizator wielu projektów z zakresu edukacji, rehabilitacji, profilaktyki i terapii zaburzeń rozwojowych dzieci niepełnosprawnych intelektualnie. Wiecznie zadziwiona życiem, kochająca każdy jego przejaw. Niepoprawna optymistka, ceniąca sobie ciepło domowego ogniska, spotkania z mądrymi życiowo ludźmi, próbująca przełożyć na słowo liryczne obrazy i uczucia.

Aldona Domeradzka: Absolwentka Pedagogiki specjalnej na Uniwersytecie Gdańskim, a także Edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej na PWSH w Gdyni. Ma za sobą 9 lat doświadczenia pracy dydaktycznej i terapeutycznej w szkole podstawowej z klasami integracyjnymi. Obecnie jest nauczycielem wczesnej edukacji oraz terapeutą dysleksji. Lubi pracę z dziećmi, gdyż pozwala ona uczestniczyć w ich rozwoju, obserwować i wspomagać zmagania związane ze zdobywaniem wiedzy. Pasjonuje ją chęć poznawania świata u dzieci, ich bezpretensjonalność i ufność w tym dążeniu. Mama dwóch chłopców, którzy generują mnóstwo pozytywnej energii do życia.

Zuzanna Kordzińska: z wykształcenia pedagog specjalny i terapeuta pedagogiczny, obecnie wspierająca swoimi siłami i wiedzą Wydawnictwa Interaktywne Young Digital Planet SA. Jako autor współpracująca z Verlag Dashofer, a także – od niedawna – z Wydawnictwami Szkolnymi i Pedagogicznymi. Jako trener, związana z Ośrodkiem Rozwoju Edukacji „EDUCATOR”. Spełniająca się zarówno w pisarstwie, jak i przyrządzaniu wegetariańskiego jedzenia oraz podróżowaniu. Za najcenniejsze doświadczenia uznaje spotkania z innymi ludźmi – tymi większymi i tymi całkiem małymi. Wieczna poszukiwaczka i pasjonatka życia.

Notatki:

